PC uitvaart NIEUWSMAGAZINE

HERFST 2022

Alles over duurzaam afscheid nemen

Herdenkingsplek: het bankje voor Job

Anita Witzier:

‘Een dure mahoniehouten kist in de grond stoppen vind ik zo’n verspilling’

GROENPROJECTEN WANDELING IN AMSTERDAM + PUZZEL & WIN

Inhoud

2 Column van afscheidsadviseur Martine van den Berg

3 PC Nieuws: het ParkCafé en de AfscheidsBoetiek zijn geopend

4 Interview met Anita Witzier

8 Herdenkingsplek: 'Als ik op het bankje zit, denk ik aan Job'

10 Groene wandelingen in en rond Amsterdam

13 PC Inspiratie

14 De visie van architectenbureau DoepelStrijkers

16 3x duurzaam afscheid

19 PC Nieuws en woordzoeker: puzzel & win

20 Wat kost een duurzame uitvaart?

Colofon

Redactie & productie: PC Uitvaart

U ontvangt dit magazine omdat u lid bent van PC Uitvaart en wij u graag op de hoogte houden van de laatste ontwikkelingen en interessante achtergrondinformatie. Lid zijn van PC Uitvaart is kosteloos.

Het magazine is online te downloaden via: pc.nl/nieuwsmagazine
Wilt u het magazine niet langer ontvangen? Stuur dan een mail naar info@pc.nl o.v.v. 'Afmelden nieuwsmagazine' met daarin uw gegevens.

PC Uitvaart | Ookmeerweg 273 | 1067 SP Amsterdam

Melding van overlijden: 0800 5080 (dag en nacht bereikbaar)
Voor andere vragen: bel met 020 800 5085
(ma-do: 09.30 tot 16.00 uur en vr: 09.30 tot 13.00 uur)
of kijk voor meer informatie op pc.nl

Martine van den Berg (40) woont samen met Isaias (46) en heeft twee zoons. Ze werkt elf jaar bij PC Uitvaart, waarvan drie jaar als afscheidsadviseur. In deze column deelt Martine de verhalen van haar bijzondere werk.

Een dag uit het leven...

"Mijn dag begint al vroeg: om 7.00 uur sta ik klaar en vul ik de broodtrommeltjes van de jongens. Hup, aankleden en ontbijten zodat ze op tijd op school aankomen. Daarna check ik mijn mail en bereid ik mijn gesprekken voor de dag voor.
Om 10.00 uur kom ik aan bij het eerste adres. Terwijl ik uitstap, kijkt de buurman naar het logo op mijn auto en vraagt nieuwsgierig: 'Goh, is er iemand dood?' 'Dat hoop ik niet!' 'Gaat er iemand dood dan?' 'Uiteindelijk gaan we allemaal een keer, meneer!'
Hij moet daar hartelijk om lachen. In dit vak leer je wel de dood niet te zwaar te maken. Het eerste gesprek is met een vrouw die de wensen van haar dementerende vader wil vastleggen. Zijn gezondheid gaat snel achteruit en ze wil alles op papier hebben om voor zichzelf rust te creëren.
Het is een ontspannen gesprek en halverwege zegt ze spontaan: goh, ik moet het zelf ook maar direct vastleggen! Na de lunch en werk op kantoor, rijd ik om 14.30 uur naar mijn volgende afspraak met een man die terminaal ziek is. Hij heeft geen familie en vrienden, maar wil wel alles netjes op orde hebben. Zijn wensen zijn sober: hij wil alleen de riem van zijn geliefde hond mee in de kist. In de auto denk ik terug aan het gesprek en realiseer me weer eens hoe bijzonder mijn werk is. Zijn eenzaamheid raakt me, waarschijnlijk ben ik de enige met wie hij zijn verhaal kon delen. Als ik na het avondeten mijn oudste zoon naar bed breng, is het ons ritueel om de dag door te nemen. 'Hoe was jouw werkdag, mama?' 'Mooi, ik heb met een paar mensen hun wensen besproken.' 'Oóóh, een doodgewone dag dus?' grapt hij. Met een grote glimlach sluit ik mijn dag af."
Martine is samen met Joyce van Lewe afscheidsadviseur bij PC Uitvaart. In het volgende magazine leest u de column van Joyce.

INTERVIEW JESSICA VAN ZANTEN FOTO EMMA PEIJNENBURG

PC nieuws

PC Uitvaart is constant in ontwikkeling, hieronder lichten wij een aantal projecten uit. Kijk voor het laatste nieuws ook op pc.nl.

PARKCAFÉ

Nu geopend: het ParkCafé. Kom langs voor koffie, lunch of een borrel.
Op 3 juli opende PC Uitvaart op Herdenkingspark Westgaarde het ParkCafé én de AfscheidsBoetiek. Herdenkingspark Westgaarde is al ruim 50 jaar een bekende plek in Amsterdam om afscheid te nemen. Lars Beckers, general manager van het herdenkingspark: "We willen meer zijn dan een plek waar mensen komen voor een uitvaart of het bezoeken van een graf, we willen een grotere maatschappelijke rol spelen in de Amsterdamse samenleving. Zo wordt Westgaarde een plek waar buurtbewoners en andere Amsterdammers elkaar ontmoeten, terecht kunnen voor informatie en inspiratie over afscheid en rouw, rust vinden en kunnen herdenken. Wij verwelkomen u graag in het ParkCafé voor koffie, lunch of een borrel. Met de kaart bij dit magazine krijgt u tot eind dit jaar een tweede kopje koffie gratis."

U vindt het ParkCafé naast de parkeerplaats op Herdenkingspark Westgaarde, Ookmeerweg 275, Amsterdam. Openingstijden: ma. t/m za. 11.00 - 18.00 uur.

AFSCHEIDS BOETIEK

De AfscheidsBoetiek biedt bezoekers op een laagdrempelige manier inspiratie, informatie en contact rondom afscheid nemen, uitvaarten, rouw en herdenken.

De AfscheidsBoetiek organiseert verschillende activiteiten:

LEZINGEN EN WORKSHOPS
- Kijk op afscheidsboetiek.nl voor de actuele agenda.

OVERIGE ACTIVITEITEN
- Inloopspreekuur: iedere vrijdagochtend van 10.30 - 11.30 uur met een afscheidsadviseur. Bezoekers kunnen allerlei vragen stellen.
- Elke 1e maandag van de maand een rondleiding over het Herdenkingspark.

Meer informatie? Kijk op afscheidsboetiek.nl of kom langs: AfscheidsBoetiek, Herdenkingspark Westgaarde, Ookmeerweg 275, Amsterdam. Openingstijden: ma. t/m vrij. 9.00 - 17.30 uur.

FOTO'S EMMA PEIJNENBURG

TEKST XXXX XXXXXX

Anita Witzier:

‘Als kind begreep ik al: doodgaan is ingrijpend. Maar tegelijk was er licht en lucht’

Als dochter van een uitvaartondernemer was **Anita Witzier (60)** er al vroeg van doordrongen dat de dood onlosmakelijk bij het leven hoort. Het helpt haar om er makkelijker gesprekken over te voeren.

Je bent opgegroeid als dochter van een uitvaartondernemer. Hoe heeft dat je kijk op de dood beïnvloed?
"Ik ben vaak genoeg met mijn vader op pad geweest en dat ik dan dode mensen in een kist zag liggen. Dat vond ik niet eng. Het is niet alsof het thuis echt expliciet over de dood ging, maar ik wist wel al vroeg: dit hoort dus ook bij het leven. Ook zag ik aan mijn vader dat hij soms erg aangedaan was, bijvoorbeeld als mensen die hij kende kwamen te overlijden. Als kind begreep ik daardoor ook: doodgaan is ingrijpend. Tegelijkertijd was er licht en lucht. Als uitvaartondernemer maakte mijn vader soms gekke dingen mee waar hij met smaak over kon vertellen. Bij veel mensen wordt de dood op afstand gehouden, maar voor mij was het iets dat erbij hoorde. Dagelijkse kost, zou je kunnen zeggen."

Voor veel mensen is de dood een moeilijk gespreksonderwerp. Hoe is dat voor jou?
"Ik ga het niet uit de weg. In het programma *Voor wie steek jij een kaarsje op?* dat wordt uitgezonden met Allerzielen spreek ik met mensen die in het afgelopen jaar iemand hebben verloren. Ik heb wel gedacht: hoe ga ik zo'n gesprek aan? Maar ik merkte dat mensen hun verhaal juist graag willen vertellen, zodat ze de persoon die ze missen in het licht kunnen zetten. Het is fantastisch om te zien wat er gebeurt als je mensen de ruimte geeft om hun hart te luchten. Het onderwerp is verdrietig, maar uiteindelijk ga ik toch met een goed gevoel naar huis, omdat ik voor mijn ogen zie hoe het mensen optilt en verlicht om over hun dierbare te praten."

In het tv-programma *De Kist* vertel je dat de momenten dat jouw ouders overleden tot de mooiste uit je leven horen. Kun je dat uitleggen?
"Mijn ouders waren de eersten die mij in hun armen hielden en ik ben de laatste geweest die hen vasthield. Pas als je dat hebt meegemaakt, realiseer je je daadwerkelijk hoe ongelofelijk waardevol het is. Dat ik er op dat moment voor hen heb kunnen zijn, is heel troostrijk. Ik heb met mijn eigen ogen gezien wat er gebeurde toen het leven uit hen weggleed. Dat verschil tussen het leven en een paar seconden later de dood is onbevattelijk en tegelijkertijd heel duidelijk. Het gebeurde gewoon. Ik heb ervan geleerd hoe belangrijk het is om goed afscheid te nemen. Al kan dat natuurlijk ook op andere manieren, zoals met een mooie uitvaart."

Je vertelde dat je jouw moeders uitvaart heel anders hebt ervaren dan die van je vader. Wat was het verschil?
"Bij de uitvaart van mijn vader ging het over mijn vader, de uitvaart van mijn moeder draaide vooral om de kerk. Er werd niets persoonlijks over mijn moeder gezegd, in eerste instantie stond haar kist niet eens in dezelfde ruimte. Dat vond ik verschrikkelijk. Toen mijn vader overleed, was ik vastbesloten om het anders aan te pakken, in de geest van mijn vader. Er waren foto's, filmpjes en muziek. Persoonlijke verhalen over wie hij was. Zijn kist brachten we zelf binnen en hij stond vooraan in de ruimte. Na afloop gingen we met z'n allen naar het café waar hij op zaterdag vaak een biljartje legde. Ik ontdekte hoe belangrijk het is om eigen regie te hebben. Alles regelen zoals jij denkt dat het moet en hoort werkt ook troostend. Het hoort bij de verwerking. Op mijn moeders uitvaart kijk ik terug met een onaf gevoel, terwijl mijn vaders uitvaart een dierbare herinnering is."

Heb je weleens nagedacht over je eigen afscheid?
"Daar sta ik dubbel in. Aan de ene kant weet ik goed wat ik wil. Aan de andere kant denk ik: ja hallo, ik hoef geen afscheid te nemen van mezelf. Laten degenen die dat wel moeten doen maar bepalen hoe ze dat het liefste willen. Tegelijkertijd zadel je anderen dan ook met een hoop gedoe op. Een aantal dingen wil ik dus wel uitgevogeld hebben, zoals of ik gecremeerd of begraven wil worden. Vroeger was ik altijd heel erg voor cremeren, maar nu denk ik: er is hier zo'n mooie begraafplaats, daar zie ik mezelf ook wel liggen. Ik ben er nog niet helemaal over uit."

In de uitvaartbranche is duurzaamheid de laatste jaren een belangrijk thema geworden. Welke rol speelt duurzaamheid in jouw leven?
"Het is er een steeds groter onderdeel van geworden. Samen met een vriendin heb ik afgesproken om nu een jaar niets nieuws meer te kopen. Dat heb ik al eens eerder gedaan en het is me goed bevallen. Het geeft veel rust om te consuminderen. Verder probeer ik vliegen zoveel mogelijk te vermijden en seizoensgebonden te eten. Zo probeer ik mijn steentje bij te dragen."

Heb je je ook weleens georiënteerd op een duurzaam afscheid?
"Ik vind het onzin om zo'n dure mahoniehouten kist te kopen en vervolgens in de grond te stoppen. Dat vind ik een verspilling van alles. Leg mij maar op een baar met een laken erover. Ook in de dood moeten we de duurzaamheid in het oog houden, en dat is helemaal niet gek of respectloos. De dood hoort bij het leven, en duurzaamheid is nu eenmaal erg belangrijk. Ik geloof dat daar in de toekomst alleen nog maar meer mogelijkheden voor komen." ●

'Nu denk ik: er is hier zo'n mooie begraafplaats, daar zie ik mezelf ook wel liggen'

'Door mijn vaders uitvaart merkte ik hoe belangrijk het is om eigen regie te hebben'

INTERVIEW JOANNE WIENEN FOTO'S LINELLE DEUNK

Herdenkings**plek**

Waar **Corversbos, Hilversum** • Voor wie **Job Lips** • Sinds wanneer **30 maart 2012**

‘Het is een levendige plek, dat past bij Job’

Naast de weg, midden in de stad of langs een spoorlijn. Zo nu en dan kom je onverwacht een herdenkingsplek tegen. Maar wat is het verhaal achter zo’n monument? In deze serie spreken we er een nabestaande over. Deze keer vertelt **Petra Oostveen** over het bankje voor haar zoon Job.

“Als je op Google Maps inzoomt naar het Corversbos, kun je JOB zien staan. Misschien kijkt hij er zelf ook wel zo naar, van bovenaf, maar eigenlijk geloof ik daar niet in. We gaven Rogier Martens de vrije hand om een herdenkingsbankje voor onze zoon Job te maken. Aan de hand van onze gesprekken kwam de kunstenaar met dit ontwerp. We vonden het meteen prachtig. Het is uit een groot stuk hout gemaakt en heeft holle rode poten waar we herinneringen aan Job in hebben gestopt.
Mijn zoon heeft geen graf. Hij is zelfs nooit gevonden nadat ie bijna elf jaar geleden in de wilde zee in San Sebastian door de onderstroom werd meegetrokken.

“In de holle poten van de bank stopte iedereen een herinnering aan Job”

Toen we beseften dat we geen lichaam hadden om te begraven, wilden we een afscheidsbijeenkomst houden. Terwijl we die aan het organiseren waren, kwamen we op het idee ook een herdenkingsbankje in het Corversbos voor hem te plaatsen. We kwamen hier vroeger veel met Job, het is een heel mooie plek. Job was een sociale, leuke en slimme jongen. Hij was cum laude geslaagd op het gymnasium en was teamleider bij Albert Heijn. Hij was altijd actief met zijn vrienden en gek op muziek. Hij was net nog op Lowlands geweest, droeg altijd kleurrijke T-shirts. Leren vond hij leuk, hij was nieuwsgierig. Hij koos ervoor om een internationale opleiding te doen op University College in Utrecht, waar hij op de campus woonde met studenten uit alle hoeken van de wereld. Met de studentenvereniging waar hij bij zat, deden ze een liftwedstrijd. Welk duo het snelst in San Sebastian zou aankomen. Ze kwamen na dertig uur liften aan en gingen de volgende dag zwemmen bij een surfstrand. Het was eigenlijk geen zwemwater, veel te woest. Maar om een of andere reden werd het bord dat dat aangeeft altijd op 1 oktober weggehaald. Het was 17 oktober. Job is door de onderstroom meegetrokken en nooit meer teruggevonden.
We wilden het bankje heel graag op 30 maart plaatsen, de geboortedag van Job. Dus zorgde de kunstenaar dat het op dat moment af was. Met een groep van wel dertig of veertig naasten stonden we op de plek waar het bankje moest komen. Het werd daar met een hijskraan heen getakeld. In de holle poten stopte iedereen een herinnering aan Job. Die zitten nu dus vol met knuffels en briefjes, maar ook met sigaretten, een klein flesje Jägermeister en zelfs een joint. Daarna hebben we het bankje met z’n allen gedragen. Het is een heel zwaar ding en moest ingegraven worden. Het werd ook gefilmd vanuit een helikopter. Dat vond ik heel confronterend, omdat het me deed denken aan de zoektocht naar Job in zee. Al met al was het een mooie en emotionele dag.”

Kruipen door de O

“Deze plek biedt mij echt wel troost. Ik kom er vaak, zeker twee keer in de week. Vaak loop ik gewoon langs, omdat er mensen op het bankje zitten. Dat vind ik alleen maar mooi. Het is een levendige plek en dat past bij Job. Er staan drie middelbare scholen in de buurt dus er hangen vaak jongeren. En soms zit er een gezin en kruipen de kinderen door het gat van de O. Zelf ga ik er alleen zitten als er geen andere mensen in de buurt zijn, bijvoorbeeld ‘s morgens vroeg. Ik vind het te intiem en wil niet altijd zeggen dat ik de moeder ben. Als ik daar zit denk ik aan Job. Eigenlijk denk ik altijd aan Job, maar op dat moment heel bewust. Het is geen beladen plek, soms ben ik wel geëmotioneerd als ik er ben, maar dat gebeurt op andere momenten ook weleens.
Op Jobs sterfdag ga ik altijd naar het noordelijkste puntje van Schotland. Daar eindigt de Atlantische oceaan, het water waarin Job is verdwenen. Op een strandje dat lijkt op het strand in San Sebastian herdenk ik hem. Ik vind het te confronterend om terug te gaan naar de plaats van het ongeluk.
En elke 30 maart ga ik met familie naar het bankje en halen we daarna Indisch eten. Een beetje zoals we vroeger onze verjaardagen samen vierden.
Ik krijg geregeld foto’s van Jobs vrienden die op de herdenkingsplek zijn, of er liggen bloemen. En laatst ontmoette ik er een vrouw. Zij kende mij nog van vroeger en vond het zo erg voor ons, dat ze besloot elke week de peuken, blikjes en andere rotzooi rond het bankje weg te halen. Heel bijzonder en hartverwarmend vind ik dat.” •

TEKST MIRJAM ROSEMA-VERHULST FOTO’S MARGRIET HOEKSTRA

Ecologische schatten

Groen, groener, groenst

Op steeds meer publiek toegankelijke plekken in en rond Amsterdam viert ecologisch tuinieren hoogtij. En dat mag gezien worden. Van pluktuin tot bijenlint: twee routes langs bijzondere groenstroken.

In **HET OEVERBOS,** een opgerept stuk natuur langs de Amstel, zit een slingerend vlonderpad verstopt, het zogenaamde knuppelpad. Let er wel op dat de houten vlonders bij nat weer glad kunnen zijn.

HET BELLA VISTAPARK heeft een hoge ecologische waarde, met bomen en beplanting voor elk seizoen zodat het park het hele jaar door aantrekkelijk is voor mens én dier. Het is deels circulair aangelegd door hergebruik van de klinkers van de vroegere wegen. De markante 45 meter hoge watertoren is gebouwd in 1911 als onderdeel van de Zuidergasfabriek.

AMSTELGLORIE is een volkstuinpark met 440 tuinen dat het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren draagt. In het park bevinden zich onder meer natuurspeelruimtes voor kinderen, het bijenlint (met voor bijen geselecteerde bloemensoorten), een insectenhotel, een keukenkruidentuin, imkerij De Bijenberg en meerdere kunstwerken. Het park – met genoeg banken om even rustig te gaan zitten – is vrij toegankelijk, maar de tuinen zijn particulier terrein.

Wandeling 1 DE GLORIE VAN DE AMSTEL

Deze wandeling begint en eindigt op station Amsterdam Amstel. Een deel van de route loopt door het in 1953 opgerichte volkstuinpark Amstelglorie, een bloeiende oase niet ver van de Rivierenbuurt. Reken in totaal op 7 tot 8,5 kilometer.

1 Verlaat het Amstelstation via de uitgang Berlagebrug / Omval en loop RD richting de Amstel.
2 Ga LA het voetpad op en meteen RA: Omval. Loop deze uit tot u bij de Spaklerweg komt, ga hier RA.
3 Ga de eerste weg RA: Korte Ouderkerkerdijk. Blijf deze volgen door Park Somerlust.
4 Ga voor de ophaalbrug LA en loop het Bella Vistapark in om de markante watertoren te bekijken.
5 Loop terug en vervolg uw route via de ophaalbrug. Loop ook de volgende brug over en vervolg de weg (deze maakt een bocht naar links).
6 Om de route te vervolgen: loop over het voetpad links van de weg door tot de hoofdingang van Amstelglorie. Alternatieve route: ga eerst op ontdekkingstocht via het natuurpad in het Oeverbos, rechts van de weg.
7 Loop via het toegangshek Amstelglorie binnen. Ga over de brug RA: Kastanjelaan.
8 Loop nadat u een tweede brug bent gepasseerd over de houten vlonder naar het speelveld.
9 Loop verder door het bos en ga LA op de kruising.
10 Na de brug ligt rechts het Postmaplantsoen. Wandel door het plantsoen en langs het water aan de bosrand.
11 Ga aan het eind van het pad LA: Prunuslaan, passeer de Maluslaan.
12 Loop RD over de kruising (parkeerplaats aan uw rechterhand) en ga LA: Eksterlaan. Deze gaat verderop over in een graspad, dat weer overgaat in de Fazantenlaan. Houd hier rechts aan.
13 Houd aan het einde van het pad bij de bank rechts aan en volg het pad naar links.
14 Ga RA over de boogbrug en loop door naar tuin 294 (aan uw linkerhand): hier heeft Jan Wolkers jaren zijn 'plek buiten de stad' gehad. In zijn dagboeken wordt deze tuin veelvuldig aangehaald.
15 Loop terug naar de brug, ga LA met de bocht mee en bij de bank RD: Maluslaan.
16 Sla op de kruising RA en wandel over de Kastanjelaan tot de kruising met de Elzenlaan.
17 Ga RA tot de T-splitsing. Ga daar LA de Essenlaan op.
18 Vervolg de route RD. Na de T-splitsing met de Berkenlaan en na de brug komt u op de Populierenlaan.
19 Door het Vogelbosje loopt een schelpenpaadje evenwijdig aan de Kastanjelaan. Blijf de Kastanjelaan volgen en ga RA, terug naar de hoofdingang.
20 Loop vanaf Amstelglorie dezelfde route terug naar Amsterdam Amstel of wandel via de andere kant van de Amstel. Ga dan ter hoogte van de woonboot met de auto op het dak RA via de trap de Utrechtsebrug op, steek de Amstel over en loop o.a. via het Martin Luther King park (water aan uw rechterhand) terug naar het station.

LA = LINKSAF • RA = RECHTSAF • RD = RECHTDOOR

Wandeling 2 LEKKERS UIT WEST

Vanaf Stadsboerderij Osdorp loopt u langs een weids poldergebied naar de zelfoogsttuinen in de Tuinen van West. Via een smal pad met klaphekken en een stukje Osdorperweg keert u terug naar het startpunt. De lengte is rond de 8 kilometer.

1 Houd Stadsboerderij Osdorp (Botteskerksingel 30B) aan uw linkerhand en loop RD het park uit (via de brug). Steek de Osdorper Ban over en ga aan de overkant van de weg RA.
2 Ga net voor de kruising met de Reimerswaalstraat LA: Steelvlietplein.
3 Ga aan het einde RA: Ookmeerweg. Vlak daarna, op de kruising met de Reimerswaalstraat, LA: Ma Braunpad (eerst de Ookmeerweg oversteken).
4 Loop door tot de viersprong en houd hier links aan. Aan uw rechterhand ligt Park de Kuil.
5 Ga LA: Bok de Korverweg en meteen RA: Nico Broekhuysenweg (sportvelden aan uw rechterhand).
6 Ga RA: Joris van den Berghweg.
7 Loop iets verderop LA het voetpad op met daarnaast een ruiterpad. Ga op de kruising RA (speeltuin aan uw rechterhand).
8 Meteen na de brug LA: Tom Schreursweg. Iets verderop bevindt zich aan de rechterkant Pluk! Groenten van West en aan de linkerkant Mijn Stadstuin.
9 Loop door tot de kruising met de Nico Broekhuysenweg en ga daar LA. Alternatieve route: zoek uw weg via de zigzaggende vlonderpaden van het Fluisterbos en pik de wandeling weer op op de Nico Broekhuysenweg.
10 Ga vóór de brug LA, een smal asfaltpad langs het water.
11 Op het kruispunt meteen na de brug: RA, brug over.
12 Op de volgende kruising de weg vervolgen (op richtingaanwijzers staat onder andere: Bijenpark).
13 Ga op de T-splitsing LA: Baron Schimmelpenninck van der Oyeweg. Loop de brug over.
14 Ga op de kruising LA en meteen RA, een klein paadje tussen het groen met water aan uw linkerhand.
15 Ga LA door het klaphek en loop ook door het volgende klaphek.
16 Weg oversteken en RD: Bosch van Drakesteinpad.
17 Op T-splitsing RA en op de volgende T-splitsing LA: Osdorperweg.*
18 Loop door tot de kruising met de Ookmeerweg en ga hier LA (loop via twee zebrapaden naar de overkant van de weg).
19 Ga op de Ookmeerweg de tweede straat RA: Saaftingestraat en wandel de brug over tot het startpunt. ●

* De Osdorperweg is een wat drukkere weg. Wie graag in alle rust terugwandelt, kan bij stap 17 op de T- splitsing LA gaan en doorlopen naar het Ma Braunpad. Wandel vanaf daar terug zoals u heen gelopen bent.

MIJN STADSTUIN helpt mensen om hun eigen groenten te verbouwen. Ze verhuren moestuinen en hebben een voedselbos aangelegd met meer dan 160 soorten bomen en gewassen.

STADSBOERDERIJ OSDORP is een groen buurtcentrum dat zich richt op de verbinding van de bewoners met de buurt, elkaar en de natuur. In de stadsboerderij zit onder meer FoodCoop-Osdorp, waar leden verse, biologische, seizoens- en streekproducten rechtstreeks bij de boer kunnen bestellen.

PLUK! GROENTEN VAN WEST is een CSA: Community Supported Agriculture. Leden betalen jaarlijks een bedrag in ruil waarvoor de boeren verse groenten, fruit, kruiden en eetbare bloemen telen. Elke week of twee weken komen de leden oogsten wat klaar is om gegeten te worden. Pluk! is een initiatief van stadslandbouwcollectief Cityplot en maakt onderdeel uit van de Fruittuin van West.

PRODUCTIE ERICA DE GRAAF FOTO'S ISTOCKPHOTO/ERICA DE GRAAF

Inspiratie

Bijzondere initiatieven die helpen bij het praten over de dood en het herdenken van geliefden.

Kleed vol herinneringen

Als een geliefde is overleden, zijn er vaak veel spullen waarover besloten moet worden. Wat doe je bijvoorbeeld met zijn of haar kleding? Een mooie bestemming is een handgemaakt kleed waarin stukken van de gedragen kledingstukken zijn verwerkt. Zo blijft de lievelingsbroek of het favoriete shirt van je geliefde altijd bij je en kun je er elke dag naar kijken. De kleurrijke wand- en vloerkleden van *Carpet of Life* worden gemaakt door vrouwen uit Marokko die hiermee een eerlijk inkomen verdienen en hun ambacht kunnen laten voortbestaan. CARPETOFLIFE.COM

Podcast-tip

Dit voorjaar startten de oprichters van *Saar Magazine* een podcast met als motto: 50+ en nog lang niet dood. Hierin bespreken ze 'alles, maar dan ook echt alles waar je als vrouw van vijftig tegenaan loopt'. Dat dat geen loze woorden zijn, blijkt al in aflevering 2, als Els vertelt dat ze ongeneeslijk ziek is. Er wordt een wekelijks 'kankerminuutje' ingelast waarbij het drietal geen vraag schuwt, maar ook regelmatig giert van het lachen. Want open, eerlijk én met humor het leven doornemen zit in het DNA van deze bladenmakers. Wat begon als een ogenschijnlijk luchtige kletspodcast verandert zo in een openhartige reis langs onderwerpen als vriendschap, afscheid nemen, sterven en vooral: het leven vieren. SAARMAGAZINE.NL/PODCAST

Troostende beelden

Toen haar vader onverwacht op jonge leeftijd overleed, wilde film- en documentairemaker Rebekka van Hartskamp meer weten over wie hij was. Ze maakte daarom een filmportret over hem met (bewegende) beelden en gesprekken met haar moeder. Rebekka: "Er ontstond een bijna romantisch beeld van mijn vader waar we met een beetje afstand naar konden kijken. Hierdoor kregen we ongedwongen gesprekken over hem. Dit werkte troostrijk voor ons allemaal." Inmiddels maakt Rebekka ook *Lofdichten* voor anderen. In overleg met nabestaanden brengt ze zo hun dierbare weer tot leven. LOFDICHT.COM

TEKST ERICA DE GRAAF

Nog even, en dan begint de grondige verbouwing van de locatie van PC Uitvaart in Zaanstad. Hierna zullen nog meerdere locaties een spectaculaire facelift krijgen, en veranderen in het duurzame uitvaartcentrum van de toekomst. Achter het ontwerp zit het gerenommeerde architectenbureau DoepelStrijkers. Wij spraken de ene helft van het brein, **Eline Strijkers,** over hun visie op duurzaamheid, de dood, en het verhaal dat een gebouw je kan vertellen.

Architectenbureau DoepelStrijkers verbouwt meerdere locaties van PC Uitvaart

‘Dit is een absolute droomopdracht’

Hoe is dit avontuur voor jullie begonnen? Neem me eens mee in het ontwerpproces.
“PC Uitvaart benaderde ons in eerste instantie omdat ze van de locatie Watergraafsmeer een zogeheten biofilisch en duurzaam ontworpen uitvaartcentrum wilden maken. Biofilisch design is een van de pijlers van ons bureau. Het komt terug in alle lagen van het project, zowel voor landschap, architectuur als interieur.
Dat betekent dat er binnen veel planten zijn, we de elementen vuur, aarde en water duidelijk laten zien en veel met natuurlijke materialen als hout en steen werken. Dus niet: buiten is buiten, en binnen zit je onder een systeemplafond. Nee, buiten moet overal voelbaar zijn. We voeren het door in alle ruimten, zodat je je in het hele gebouw senang voelt.
Het gaat er ons bovenal om dat een gebouw ‘gezond’ is. Geen gesloten gebouw waar een installatie de toevoer van verse lucht regelt, maar een ademend gebouw, waar we kijken hoe de zon binnenvalt en we natuurlijk kunnen ventileren, zonder dat het te heet of te koud wordt.
Onze ideeën sloegen zo aan dat PC Uitvaart ons uiteindelijk heeft gevraagd zes uitvaartcentra onder handen te nemen. We beginnen met Zaanstad, dat begin volgend jaar klaar moet zijn. Daarna volgen de renovaties van de andere locaties.
Dit is voor ons een absolute droomopdracht.”

Wat maakt het ontwerpen voor PC Uitvaart zo interessant?
“Iedereen komt weleens in een uitvaartcentrum. We kennen allemaal het verdriet dat we voelen om een overledene als we het gebouw binnentreden, tijdens de plechtigheid zelf in de aula en het gevoel erna, in de condoleancekamer.
Wat wij tot dusver hebben ervaren, is dat veel ruimtes anoniem aanvoelen. Vaak heeft alleen de aula een mooi uitzicht, en hebben de andere ruimtes geen eigen identiteit. De serie verbouwingen moet een *future classic* worden.
Elk ontwerp wordt anders, maar met overkoepelende kernelementen die overal in terugkomen. Veel natuurlijk licht, groen en water; zowel binnen als buiten. Daarvoor werken we samen met een team van architecten en landschaps- en interieurarchitecten. We hebben een speciaal brand book gemaakt waarin we alles vastleggen, zodat onze visie en aanpak helder zijn en goed kunnen worden doorgevoerd.”

Hoe zorgen jullie dat de verbouwing zo duurzaam en circulair mogelijk plaatsvindt?
“Ten eerste gaan de gebouwen niet plat. Het geraamte blijft staan en wordt grondig gerenoveerd, net als het landschap eromheen. We hergebruiken ook zoveel mogelijk materialen. Zo hebben veel locaties kenmerkende platte daken, waar een mooie witte steen is gebruikt die nu onbetaalbaar zou zijn. Die laten we uiteraard weer terugkomen in de ontwerpen. We bewaren wat kwaliteit heeft.”

Kun je het oude ontwerp nog terugzien?
“Ik denk dat er nog wel elementen herkenbaar zijn. Maar het wordt uiteindelijk een volledige transformatie. Zo willen we ook wat doen aan de logistiek binnen het uitvaartcentrum. Zeker op grotere locaties vinden er nu vaak meerdere uitvaarten tegelijk plaats. De mensen worden door een soort labyrint van ruimtes geleid: van ontvangstkamer naar aula, en vervolgens naar de condoleancekamer. Het kan voorkomen dat de aula na een uur klaar gemaakt moet worden voor een volgende dienst. Dat willen wij anders doen. We hebben het ritueel van afscheid nemen voor alle culturen onderzocht, en vanuit dit onderzoek een nieuwe rouwroute door het gebouw ontworpen, met ceremoniële ruimtes die spraakmakend en uniek zijn. Denk aan buitenruimtes waarin je bijvoorbeeld in een vlinderkamer een ceremonie houdt. Of een blauweregenruimte. Zeker na corona is daar veel meer behoefte aan tijdens een uitvaart.
Wij vinden het ook interessant om te onderzoeken of we de condoleancekamer of de koffiekamer vaker als ceremonieruimte kunnen gebruiken. Zo minimaliseer je de beweging door een gebouw, en kun je de plechtigheid tegelijkertijd kleinschaliger en intiemer maken. We willen de gebouwen ook transparanter maken, met veel natuurlijke lichtinval en een sterke relatie met de omgeving en het landschap. Uit onderzoek blijkt dat mensen gelukkig worden van veranderend licht, van de elementen van buiten die naar binnen komen. Aarde, vuur, water en lucht moeten allemaal voelbaar zijn in de ruimtes. Ook dat is voor ons circulair ontwerpen: het vormgeven van *the circle of life*.
En wat ook zo bijzonder is: PC Uitvaart wil in de locatie Watergraafsmeer resomeren een plek gaan geven. Dit is veel duurzamer en biedt weer geheel nieuwe handvatten voor ons als ontwerpers. De reis naar de ruimte met het waterbassin moet onderdeel worden van de ceremonie. Je wordt geboren in water en gaat in water. Prachtig.”

Dat maakt het ontwerpen bijna een spirituele ervaring.
“Dat is het ook. Deze opdracht is ontzettend bijzonder. We zijn ervaren ontwerpers, maar dit is echt een volgende stap in ons werk. Het brengt alles samen waar we voor staan.”●

‘De gehele *circle of life* moet voelbaar zijn in alle ruimtes’

TEKST FLEUR MEIJER

Duurzaam afscheid

Er komen steeds meer alternatieven voor een persoonlijke uitvaart met een duurzaam karakter. Zoals de creatieve circulaire concepten van deze drie ondernemers, die nét dat stapje extra zetten.

Ellyne Bierman is de oprichter van Reflower, een bloemenbieb die kunstbloemen aanbiedt om zo verspilling tegen te gaan. Dit doet ze inmiddels ook voor uitvaarten.

"Tweeënhalf jaar geleden trouwde ik onder een mooie en dure bloemenboog. Toen we die de volgende dag opruimden, waren alle bloemen verlept en moesten we ze weggooien. Zonde en totaal niet duurzaam. Ik ging me verdiepen in de bloemenbranche en ontdekte dat die enorm vervuilend is. Er wordt meer dan 4 kilo CO_2 uitgestoten bij de productie van een bos bloemen die we vaak na een week weggooien. Dat kun je vergelijken met twintig kilometer autorijden. Bij een bos kunstbloemen is dat al een stuk minder: 2,8 kilo CO_2. Bovendien gaat deze bos minstens tien jaar mee. Omdat ik de circulaire economie op dit gebied ook wilde versnellen, ontstond het idee voor de duurzame bloemenbieb. We bieden een abonnement op blijvende bloemen, zoals ik ze liever noem, en je kunt maandelijks een nieuwe bos krijgen.
De boeketten zijn zo natuurgetrouw, dat we soms een vaas met water terugkrijgen omdat mensen denken dat ze echt zijn. Ik heb al bij verschillende bruiloften de bloemen verzorgd; superleuk, want daar is het idee voor Reflower natuurlijk ontstaan.
We maken ook stappen in de uitvaarbranche, juist omdat daar verse bloemen nóg korter worden gebruikt.
Bij crematies worden de bloemen direct na de dienst weggegooid. Sowieso kunnen lang niet alle (uitvaart)bloemen bij het groenafval omdat ze vaak vol bestrijdingsmiddelen zitten en er plastic omheen zit. Onder de naam Reflower Afscheid bieden we manden en grafstukken aan. Ik merk dat mensen nog moeten wennen aan blijvende bloemen bij een uitvaart. Ze hebben het idee dat verse bloemen neerleggen het laatste is wat ze nog kunnen doen voor de overledene. En ik snap ook wel dat je tijdens het regelen van een uitvaart zoveel beslissingen moet nemen, dat je hoofd er misschien niet naar staat. Maar voor nabestaanden die bewust met duurzaamheid bezig zijn, zijn blijvende bloemen een mooi alternatief."

REFLOWER.NL

'Veel mensen moeten wennen aan blijvende bloemen bij een uitvaart'

Roel Stapper, directeur van uitvaartorganisatie Zuylen, heeft met duurzaamheidsadviseur Esther Molenwijk Circle Stone opgericht. Hun bedrijf redt grafstenen van vernietiging.

"Voor GreenLeave, een samenwerkingsverband van uitvaartondernemers die streven naar honderd procent duurzame uitvaarten in Nederland, zijn we constant op zoek naar mogelijkheden om uitvaarten te verduurzamen.
Uit onderzoek blijkt dat - na het vervoer - een hardstenen grafmonument als meest vervuilende onderdeel van de uitvaartbranche kan worden beschouwd. De meeste grafstenen zijn gemaakt van prachtige, miljoenen jaren oude natuursteen, zoals graniet, dat gewonnen wordt in mijnen in China of India. Niet alleen wordt er daarbij een onherstelbaar gat in moeder aarde geslagen, ook gebeurt dit vaak onder dubieuze werkomstandigheden.
De stenen leggen daarna vanuit Azië twintigduizend kilometer over zee af om bij ons te komen, wat enorm vervuilend is.
En wat ontzettend zonde is: als grafrechten in Nederland na tien tot twintig jaar vervallen, worden grafmonumenten normaliter vermalen en belanden ze onder het wegdek.

‘Deze miljoenen jaren oude stenen kunnen nog vele levens hebben’

Genoeg redenen om Circle Stone op te richten, want de stenen kunnen nog vele levens hebben. Zo kunnen ze hergebruikt worden als grafsteen, maar er kunnen bijvoorbeeld ook tafel- of keukenbladen van gemaakt worden. Voor de redelijk conservatieve uitvaartbranche en steenhouwers is dit nogal een grote verandering. Maar waarom een kant-en-klare steen van ver halen als ons land vol ligt met prachtig materiaal waarvan negentig procent hergebruikt kan worden?
Bij de klant leeft soms het idee dat een familielid ‘een tweedehands steen’ krijgt. Maar geloof me: alle steenhouwers die bij ons aangesloten zijn, maken de stenen weer als nieuw, zodat je niet meer ziet wie ‘de vorige eigenaar’ was. Van afgebroken stukken steen kunnen ze zelfs mozaïeken grafmonumenten maken.”

CIRCLESTONE.NL, GREENLEAVE.NU

PC UITVAART IS PARTNER VAN CIRCLE STONE.

Marjan Oosting is als general manager verantwoordelijk voor de horeca van CIRCL, een circulair platform op de Amsterdamse Zuidas. Het restaurant opent graag de deuren voor bijvoorbeeld een duurzame borrel na een uitvaart.

“Vijf jaar geleden opende ABN AMRO CIRCL, een circulair gebouw dat honderd procent hergebruikt kan worden als het afgebroken moet worden.
Veel onderdelen in het gebouw hebben een tweede leven gehad. Zo komen de raamkozijnen uit de oude Philips-fabriek en is het akoestische plafond gemaakt van 16.000 gerecyclede spijkerbroeken van medewerkers van de bank.
Als medewerker van Vermaat Groep, een van de grootste cateraars van het land, werd ik gevraagd om de horeca op te zetten voor CIRCL Restaurant. Circulaire horeca leefde vijf jaar geleden veel minder, dus we hebben eerst gouden spelregels ingevoerd waar dit aan moet voldoen. Onze regels: groente speelt de hoofdrol, we zijn tegen voedsel-verspilling, we streven naar *zero waste,* we gebruiken het hele dier, we verkiezen kwaliteit voor kwantiteit, we gebruiken lokale producten en werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het mooie is dat we nu voor zo’n negentig procent circulair zijn. We streven naar nog meer *zero waste:* naar mijn zin moeten we soms nog teveel weggooien. Dat heeft ook met de gewoonte te maken dat mensen liever te veel hebben dan te weinig.
Als er een borrel wordt georganiseerd voor honderd-vijftig mensen, kun je de klok er op gelijk zetten dat maar de helft komt opdagen. Dat geven wij aan als mensen reserveren, toch zijn ze vaak bang om te kort te komen.
We hebben nog geen uitvaart mogen organiseren, maar hebben wel een grote eventruimte waar dit zou kunnen. Ook staat ons restaurant open voor een circulaire borrel met mooie hapjes erbij, na een uitvaart in een uitvaartcentrum. Voor mensen die duurzaamheid belangrijk vinden, zou de cirkel dan werkelijk rond zijn.” ●

CIRCL.NL

‘Ons restaurant is voor negentig procent circulair’

TEKST JESSICA VAN ZANTEN FOTO ROEL STAPPER: INGRID BERTENS

PC nieuws

PC Uitvaart is constant in ontwikkeling, hieronder lichten wij een aantal projecten uit. Kijk voor het laatste nieuws ook op pc.nl.

30 november 2022: Lichtjesavond

Ook dit jaar maakt PC Uitvaart een speciale uitzending ter gelegenheid van Lichtjesavond; een avond die in het teken staat van herdenken. Net als vorig jaar wordt de uitzending gepresenteerd door Tanja Jess. U kunt de naam insturen van een dierbare die u graag op deze avond herdenkt, er zijn inspirerende verhalen over verlies, afscheid nemen en herinneren en er is een optreden van gospelkoor G-Roots. Tijdens de uitzending op 30 november zijn onze locaties geopend, zodat u samen met anderen kunt komen kijken. Wij zorgen voor een hapje en een drankje.* Uiteraard kunt u de uitzending ook thuis bekijken.
Meer informatie vindt u vanaf half oktober op pc.nl/lichtjesavond.

*ALS DE SITUATIE OMTRENT HET CORONAVIRUS DIT TOELAAT.

PC Uitvaart sluit zich aan bij GreenLeave

PC Uitvaart is een traject gestart om zich aan te sluiten bij GreenLeave, een samenwerkingsverband van Nederlandse uitvaartondernemers die streven naar 100% duurzame uitvaarten. Samen met de experts van GreenLeave zijn wij continu op zoek naar duurzame alternatieven en vernieuwingen, want bij GreenLeave-uitvaartondernemers is duurzaamheid een integraal onderdeel van hun bedrijfsvoering.
Meer weten? Kijk op pc.nl/greenleave.

PC Uitvaart gaat maatschappelijk verantwoord en duurzaam beleggen

In de voorjaarseditie van dit magazine zullen we hier uitgebreid aandacht aan besteden.

Woord zoeker

Puzzel & Win

Alle woorden in deze puzzel hebben te maken met duurzaamheid inclusief de oplossing.
De woorden die verstopt zijn in het diagram kunnen van links naar rechts staan, van rechts naar links, van boven naar beneden, van beneden naar boven of diagonaal. Door alle woorden weg te strepen (letters mogen vaker dan één keer gebruikt worden) blijven er een paar letters over. Deze vormen, van links naar rechts en van boven naar beneden, een zin. **Gevonden? Mail de oplossing voor 31 oktober 2022 naar: puzzel@pc.nl en maak kans op een van de 5 leuke duurzaamheidspakketten.**

D	Z	E	R	R	K	L	N	S	T	A	T	G
U	O	U	E	U	A	E	L	E	A	R	E	N
G	N	E	T	U	N	V	E	I	A	N	Z	I
L	N	A	A	T	S	E	B	T	R	O	O	V
T	E	I	W	L	E	N	A	A	T	N	R	E
H	E	E	L	U	N	S	D	T	S	D	G	G
C	N	X	F	C	H	C	N	S	U	E	D	M
A	E	P	A	M	Y	Y	E	E	E	R	R	O
D	R	E	N	D	I	C	R	R	I	N	A	F
N	G	R	O	E	I	L	E	P	L	E	G	E
A	I	T	J	E	H	U	I	R	I	M	E	E
A	E	S	E	L	P	S	E	E	M	E	N	L
V	E	R	B	E	T	E	R	P	U	N	T	N

© DENKSPORT PUZZELBLADEN

- AANDACHT
- CULTUUR
- EXPERTS
- GROEI
- KANSEN
- LEEFMILIEU
- LEEFOMGEVING
- LEVENSCYCLUS
- MILIEUSTRAAT
- ONDERNEMEN
- PRESTATIES
- RECYCLING
- RENDABEL
- VERBETERPUNT
- VOORTBESTAAN
- WATER
- ZONNE-ENERGIE
- ZORG DRAGEN

Oplossing:

Een groene uitvaart: voor nu en later

Uitvaart zonder duurzame opties

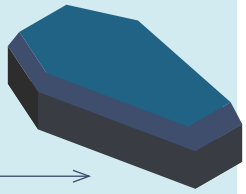

Kist in houtlook

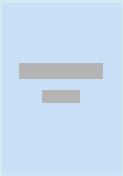

Papieren rouwkaarten op basis van houtvezels

Bloemen naar keuze

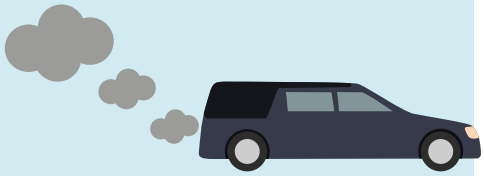

Traditionele rouwstoet: een gewone rouwauto (diesel) en één volgwagen (diesel)

Glazen urn

€ 5.550,-

Uitvaart mét duurzame opties

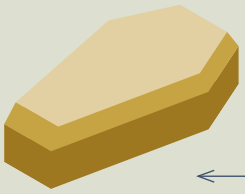

Duurzame kist van massief Nederlands populierenhout

Rouwkaarten op 100% gerecycled papier

Duurzaam rouwboeket: Nederlandse bloemen van het seizoen

Groene rouwstoet: een elektrische rouwauto en één elektrische volgauto

Biologische urn (organisch en volledig biologisch afbreekbaar)

€ 5.750,-

Deze kostenindicatie is gebaseerd op een gemiddelde uitvaart (crematie) zonder consumpties.
Aan deze prijzen kunnen geen rechten worden ontleend.

Wilt u uw (duurzame) keuzes alvast kenbaar maken? Onze afscheidsadviseurs kunnen uw afscheidswensen kosteloos en vrijblijvend bespreken en vastleggen.

Meer info: afscheidsadviseur@pc.nl · 020 580 50 55

PC uitvaart